

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN,
21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN
ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG”

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f1.50 tot f.— 'sjaars, (voor Indië en het buitenland minstens f2.50).

Zij die f5.— of meer contribueeren of een gift in één'schenken van f100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — Verblijf in Maleische Kampongs. — Uit O.-Indische Mail. — West-Indië. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Indisch litteratuur overzicht. — Boekaankondiging. — Officieele Berichten. — Passagierslijst.

MEDEDEELINGEN.

I. Van de „AFD. 's-GRAVENHAGE”.

A.

Dringende uitnodiging aan alle leden met hunne huisgenooten en vrienden, die zij wenschen te introduceeren, tot bijwoning der belangrijke

Voordracht over CURAÇAO,

te houden door den heer P. H. RIJKENS, oud-landbouwbouwkundige der kolonie Curaçao,

op Maandag 24 Februari 1908,

in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis, Groenmarkt te 's-Gravenhage.

B.

Wij veroorlooven ons, nogmaals de aandacht in het bijzonder der leden der Vereeniging „Oost en West” te vestigen op de leestafel der afdeling 's-Gravenhage, in het lokaal der Vereeniging, in de Heulstraat 17, boven Boeatan, alwaar de voornaamste Indische dag- en weekbladen en andere periodieken, dadelijk na ontvangst met de mail, ter lezing liggen. Aldaar worden verder aangetroffen verschillende tijdschriften en boeken over onderwerpen en belangen, onze en andere overzeesche bezittingen rakende. Behalve met de gedruken, welke de Redactie-Commissie voor de leestafel afstaat, wordt deze verrijkt met verschillende boekwerken, welke welwillend door de Maatschappij van Landbouw en Nijverheid in N. I., door de Vereeniging Moederland en Koloniën, vanwege het Ministerie van Koloniën e. a., beschikbaar zijn gesteld.

Ten gerieve onzer lezers, zullen voortaan geregeld in ons weekblad worden vermeld de bladen, tijdschriften, enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd.

Het toezicht over de leestafel, is toevertrouwd

aan den Algemeenen Secretaris der afdeling, den heer G. C. A. de Witt, die dagelijks, Zop- en andere algemeene christelijke feestdagen uitgezonderd, van 10—12 en 2—4 uur, aan genoemd adres te spreken is voor een ieder, die uit Indië komende, of derwaarts willoende vertrekken, op eenigerlei wijs hulp of voorlichting wensch.

In herinnering zij gebracht, dat de Vereeniging haar doel: den band tusschen Nederland en zijne bezittingen en koloniën in Oost- en West-Indië, voortdurend te versterken, en te bevorderen, zoowel van beider gemeenschappelijke belangen, als die van Oost- en West-Indië in het bijzonder, o. m. tracht te bereiken door: *het geven van raad wat betreft de plaatsing van kinderen, die men voor hunne opvoeding en onderwijs uit de Indiën naar Europa wil zenden, of gezonden dan wel daar achtergelaten heeft, en des verlangd het houden van toezicht over die kinderen; — het geven van raad omtrent reis, uitzet, inrichting, verblijf, onderwijs, inkoop en enzovoorts aan naar Oost- of West-Indië vertrekkende of aldaar aangekomen personen; — het geven van raad wat betreft hotels, pensions, huisvesting, inrichting, onderwijs, inkoop en enzovoort op verlangen van uit de Indiën komende personen; — het behulpzaam zijn van degenen, wier belangen de Vereeniging voorstaat, in het verkrijgen van werkzaamheden; — het medewerken met andere vereenigingen, welke in dezelfde richting werken als de Vereeniging Oost en West.*

In verband daarmee, zijn onder de afdeling 's-Gravenhage, werkzaam twee commissies: 1. „voor opvoeding, onderwijs, huisvesting, inrichting enz.” waarvan deel uitmaken de heer J. J. van Santen, als voorzitter, de heer G. C. A. de Witt, als secretaris, Mevrouw M. Ten Bosch, geb. Bosscher, Mej. Elize A. Haighton, Mevrouw Van Zuylen-Tromp, en de heer Pijnacker Hordijk, leden; 2. „hulp aan werkzoekenden en raad aan naar Indië vertrekkenden, waarvan deel uitmaken de heer P. Zeydel, als voorzitter, de heer G. C. A. de Witt, als secretaris, Mevrouw M. ten Bosch, geb. Bosscher en Mej. M. Maarschalk, leden.

Het Bestuur.

II. Van de „AFD. ROTTERDAM”.

Voordracht met Lichtbeelden, te houden door den WelEd. Geb. Heer C. DEN HAMER. (Oud Inspecteur van het Inlandsch Onderwijs op Java). In de bovenzaal van het Nutgebouw, Oppert 81, ZATERDAG 22 FEBRUARI 's avonds 8 uur.

Onderwerp:

Causerie over Midden-Java.

Namens het Bestuur:

P. N. ADRIANI, Voorzitter.
A. VEDER, Secretaris.

III. Van de afdeling APELDOORN:

Het Bestuur van de afdeling Apeldoorn, met groote ingenomenheid gelezen hebbende, de me-

dedelingen van de „Commissie tot verspreiding van populaire kennis omtrent onze Indiën”, in no. 7 van ons orgaan (d.d. 13 Februari j.l.), heeft een vijftigtal exemplaren van het daartn genoemd werkje: „Een boekje over onze Oost-voor hen, die er niet geweest zijn”, aangeschaft, om aan de leden der afdeling, die daartoe aan den Secretaris, den heer T. Gerdes Oosterbeek, den wensch te kennen geven, gratis uit te reiken.”

IV. Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

De heer L. J. Lefèbre verzoekt ons eene kleine wijziging te brengen in de concept-notulen der Alg. Verg., betreffende het door hem beweerde n.l. in de 3e kolom, 1e pag. van het Kol. Weekblad, d.d. 13—12—08, 4e alinea, door daarvoor in de plaats te stellen:

„Het was z. i. verkeerd, dat eene Vereeniging met een jaarlijksch inkomen aan contributie van plus-minus f 35000, zulk eene meerdere uitgave deed, enz.”

V. Van de Vereeniging „MOEDERLAND EN KOLONIËN”.

Openbare Algemeene Vergadering

op Vrijdag 28 Februari 1908, in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis, Groenmarkt te 's-Gravenhage, des avonds te 8 uur.

Agenda:

1. Verslag over de werkzaamheden in het jaar 1907.
2. Rekening en Verantwoording van het beheer der geldmiddelen in het jaar 1906. Rapport der commissie, belast met de verificatie. (art. 12 van het Reglement).
3. Verkiezing van bestuursleden (art. 9 van het Reglement). Aan de beurt om af te treden zijn de leden van het bestuur C. G. van Baerle, A. S. Carpentier Alting, J. E. de Meyier, J. P. van Rossum en J. L. Swart. De aftredende heeren zijn herkiesbaar.
4. Voordracht van den heer H. Doeff, oud-controleur bij het Binnenlandsch Bestuur, over:

EXPLORATIE-POLITIEK.

Wil het mogelijk zijn, in de nieuw-onderworpen deelen der Buitenbezittingen orde en gezag blijvend te handhaven, de taak van het tot ontwikkeling brengen van land en volk, met kans op goed gevolg te ondernemen, dan dient in de plaats naar het verwerven van kennis omtrent deze te worden getracht, dient een zoo degelijk mogelijk opgevat en vooral op de eischen der praktijk ingericht onderzoek van die landen en die volken, tot het verkrijgen dier kennis, te worden gehouden.

Exploratie, waaronder niet alleen te verstaan zou zijn, geografische of geologische verkenning maar elk onderzoek naar de gesteldheid of ge-

aardheid van land en volk, in de nog weinig bekende deelen van den archipel, is daarom te beschouwen als een zaak van dringend actueel zoowel politiek als economisch belang. Meer dan tot dusver geschiedde, behoort zij van Staatswege te worden ondernomen, of daar waar particulieren het initiatief aangeven, te worden aangemoedigd en gesteund.

Gelegenheid tot debat.

Namens het Bestuur:
De Secretaris der Vereeniging,
J. L. SWART,
Stephensonstraat 23.

Voor introductie, welke ook op den avond zelf kan geschieden, gelieve men zich te wenden tot den Secretaris.

VI. VAN BOEATAN:

In de maand Januari, na de feestdagen van December, schijnen de meeste menschen veel aan huis gebonden te zijn, en weinig geneigd, tot het doen van bijzondere uitgaven; dat bemerkte „Boeatan” dit jaar opnieuw, doch het vriendelijk Febr.-zonnetje, bracht gelukkig ook in de lokalen van Heulstr. 19 weer meer licht en leven, door drukker bezoek in deze permanente Tentoonstelling, van Oost- en West-Indische Kunstnijverheid en Huisvlijt. In de gezellige theesalon daarachter, waar het dezer dagen dikwijls aardig vol bezoekers is, die onder het genot van een geurig kopje thee, met het een of ander Indisch gebak er bij, op hun gemak kalm uit zaten te rusten van de vermoeienis, welke het bekijken van veel moois, altijd met zich brengt. Om die vermoeienis niet al te groot te doen zijn, raden wij belangstellenden aan, niet alles te gelijk te willen zien, want er is zoo veel op zoo verschillend gebied, doch hun bezoek met korte tusschenpoozen te herhalen, en zich dan telkens te bepalen tot het nauwkeurig bekijken van één enkele techniek in het bijzonder bijv. nu eens 't weefwerk dan de batik's, 'n volgenden keer den metaal-arbeid, zoowel van koper en tin, als van goud en zilver, in den vorm van huisraad, wapens, sieraden, en wat niet al, later het snijwerk en vlechtwerk uit de verschillende streken, en zoo vervolgens de kanten, het naaldwerk, kralenarbeid, aardewerk, enz., enz.

Natuurlijk is dit alles, niet in enkele uurtjes op één morgen of middag af te zien. Om er werkelijk iets aan te hebben, moet men zijn bezoek dikwijls herhalen. Steeds zal men de directrice der inrichting, volgaarne bereid vinden, de gewenschte inlichtingen of uitleggingen te geven, hoe meer belangstellend bezoek, hoe liever het haar is. En het spreekt vanzelf, dat koopen daarbij, volstrekt geen vereischte is. Wij zeggen nog eens met nadruk, dat dit geenszins het geval is, omdat nog telkens blijkt, dat vele personen huiverig zijn, Boeatan te bezoeken, denkend, dat zij dan ook verplicht zijn, den een of anderen aankoop te doen.

Aan leden van „Oost en West”, die immers wel beter weten, verzoeken wij vriendelijk, dit voort te zeggen, als zij, — wat zij natuurlijk dikwijls zullen doen, — hunne bloedverwanten en vrienden, tot een bezoek aan de tentoonstelling, in de Heulstraat 19, opwekken.

Verblijf in Maleische Kampongs.

(Aangeboden).

In 1858 als kapitein in garnizoen te Padang Pandjang zijnde, kreeg ik een opdracht, om den bergweg tusschen Fort de Kock en Pisang, door de VII Loera's, op te nemen en een project voor een nieuwen, voor voertuigen bruikbaren weg te maken. Daardoor zou de moeilijke weg over Matoea en Palimbajang kunnen vervallen en een kortere, in de richting van Bondjoe, worden verkregen. Behalve door mijn huis- en mijn paardejongen, kreeg ik een geniesoldaat tot gezelschap en hulp, Cornuud heet hij, een Franschman.

Na de noodige metingen in den omtrek van Fort de Kock voltooid te hebben, vestigde ik mij voorloopig te Batang Peloeopoe in een groot Soekoe- of familiehuis. Het huis, waar even als op een schip, verschillende appartementen waren, door de gehuwde familieleden bewoond, was zeer ruim; geheel van hout, een paar meters boven den grond gebouwd. Een trapje als van een kippenhok gaf toegang tot

den ingang.

Mij was een der hoekkamers tot woonplaats aangewezen en nadat mijn veldbed, een tafel, een paar stoelen er in geplaatst waren, was het er zeer comfortable. Ik had natuurlijk een lamp en wat eet- en drinkservies bij mij. Ik liet Cornuud steeds bij mij eten. Hij sliep met mijn bedienden in een klein huis in de kampong.

Ik bleef daar ongeveer een maand wonen en maakte dagelijks verschillende tochten langs bergpaden en door ravijnen. Het kamponghoofd zorgde er voor, dat ik steeds genoeg mannen kreeg om mij bij de opname te helpen en om doorgangen in de wildernis te kappen. Ze waren allen even gewillig en behulpzaam; maar werden dan ook geregeld door mij goed betaald.

Als ik 's morgens om 5 uur opstond, ging ik blootsvoets naar buiten en daalde in een ravijn af, waar de Batang Peloeopoe, daar nog maar een beek met helder stroomend water, een heerlijk bad aanbod.

Waar ik ook kampongbewoners ontmoette, of in het Familiehuis passeerde, steeds waren ze vriendelijk en beleefd; en nooit was er tusschen hen en ons de minste onaangenaamheid of minder goede behandeling. Is dit niet een bewijs van de goede inborst en den fatsoen, aard der Maleiers? Wanneer ze goed behandeld worden, zijn ze altijd beleefd en goedgezind. Is het anders, dan ligt dit meestal aan de bejegening, die ze van onze zijde moeten verduren.

In aanmerking nemende, dat die kampongbewoners niet het minste voordeel van mijn verblijf trokken — slechts wat ik voor mijn tafel nodig had, werd door mijn huisgezin gekocht en betaald — is hun houding boven allen lof verheven.

In ons werelddeel zou het zeker heel anders toegaan en voor logies het noodige worden gerekend.

Mijn bedoeling met dit verhaaltje is dan ook niet anders, dan om te doen uitkomen, hoe belangeloos en goedaardig de Maleiers over het algemeen zijn. Worden ze echter gestoord in hun rustig leven, aan allerlei vexatiën onderworpen, ja dan worden zelfs de zachtzinnigsten woest en wraakzuchtig. Onze voorvaders deden hetzelfde, toen zij door Alva en zijn trawanten op allerlei wijzen werden mishandeld, verontrust en belast.

Van Batang Peloeopoe verhuisde ik naar Peloeopoe, waar ik mijn intrek nam in een oud passantenhuis, wel bouwvallig, maar gezond, omdat de wind er vrij doorheen kon blazen. De beek Peloeopoe was daar ook reeds een riviertje geworden, gemakkelijk te bereiken en heerlijk om er in te baden.

Gedurende mijn opnemingswerk ondervond ik steeds hulp en medewerking, en dat in de streek, waar 20 jaar vroeger de overste Vermeulen Krieger met zijn kolonne zoo hevig was aangevallen op zijn terugtocht van Bondjoe naar Fort de Kock.

Toen ik met mijn arbeid op het terrein klaar was, kwam de onder-directeur der genie uit Padang mijn werk inspecteren. Wij logeerden toen in een andere kampong, waar het Hoofd der VII Loera's Toeankoe Radja, woonde. Ook daar werden we gastvrij ontvangen. Toeankoe Radja was in den Padrie-oorlog een onzer heftigste tegenstanders; thans was hij hoffelijk, welwillend en hulpvaardig. Dit ondervond ik, toen ik een tocht naar Poa Datar maakte en zonder hulp, geheel alleen met mijn paard, zeker niet goed over een woesten bergstroom was gekomen. Nu door het volk, ingevolge de bevelen van Toeankoe Radja, geholpen, kwam ik behoorlijk te Poa Datar aan.

Mijn slotredeneering is: behandel de menschen goed en ze zullen u met dezelfde munt betalen.

Zutphen 17 Febr. 1908.

K. H. O. VAN BENNEKOM.

Uit de O.I. Mail.

Met de Post-Auto's op weg.

In de Sum. Post treffen wij een levendige beschrijving aan, waarin het een en ander verteld wordt, van de nieuwe post-auto's, die de verbinding onderhouden, tusschen Tebing Tinggi en Tandjong Balei.

Een paar grepen daaruit, mogen hier een plaats vinden:

„Dat is toch een verschil van belang, een

trein- of auto-reis! Met deferentie voor den goeden heer Watson, moet ik verklaren, dat zoo'n trein, een akelig dood ding is, dat stug en plichtmatig, gevoel- en harte-oos, al maar z'n voorgeschreven pad over de onwrikbare ijzeren sporen volgt, stopt op de minuut af, vertrekt op de minuut af, altijd maar rijdt met reglementair bepaalde snelheid — een hard ijzeren ding, zonder eenige emotie. En dan dat hatelijke, dat zoo'n trein het landschap in tweeën snijdt: links een part en rechts een part! Een tramreiziger heeft heelemaal geen gevoel voor 't mechaniek, waarmee hij zich voortbeweegt: dat gaat van zelf wel z'n gang, als een drijfriem over de schijven, en er gebeurt niets mee, wat niet in een boekje vooraf, zoo is vastgesteld — of, als het anders gebeurt, dan is het malheur! Maar dan een auto. Die heeft z'n eigen pad te vinden op al 's heerenwegen; stopt en trekt weer aan, als het net zoo gevalt, verlaat z'n route, om 'n zijweg in te schieten, en weer met een omweg terug te keeren, zwenkt, draait, toomt z'n vaart en zet het op een jakkeren; en dat heeft hij te doen, omdat hij zich midden door het leven beweegt, en niet over een afgesloten baan; omdat hij te rekenen heeft, met heel het duizendfacetig verkeer van andere voortlopende en schuivende en rijdende dingen op de wegen. Dat brengt een vertrouwelijke verstandhouding tusschen passagier en voertuig, als op een schip. De auto is een springlevende machine, die men leert kennen in z'n eigenaardigheden, en wiens taal men ten slotte leert verstaan.....

Zoo bespiegeld, vond ik het 'n wel weelderig gevoel, in die gladloopende Fiat, over de wegen te stuiven, en ik denk met meewarigheid voor mijzelf terug, aan een goed half jaar geleden, toen ik ditzelfde traject in hotsende karajasewahs heb afgedaan. Goede Hemel, wat duurde het toen spijtig lang tot iederen volgenden kilometerpaal — en hoe doorrijlen wij nu de ruimte!

't Landschap biedt geen verrassende aspecten. We gaan wel door stemmige lanen, rijden over brugjes, met een aardigen kijk op de rivier, door hooge muren van groen intiem omsloten; krijgen soms een wijden uitzicht over open veld, tot ver geboomte de horizon toch weer aan het oog onttrekt. Maar dit heele kustgebied, is ten slotte met een karakterlooze gelijkvormigheid.

Ging ik u nu van kilometer tot kilometer, mijn tocht beschrijven, — er zijn er 17½ van Tebing Tinggi tot Tandjong Balei — dan zou ik u „le genre ennuyeux”, niet kunnen onthouden, en dat moge vermeden worden!

De Fiats houden zich prachtig; glijden in matig gangetje de drukke kampongs door; stuiven in 40- en méer kilometers vaart door de palmenlanen van Batoe Bahra, verslinden de lange open banen, bij Soengei Sikassim, volgen getrouw de vele kronkelingen in den weg van Kisaran tot het eindpunt, en hebben, als ze Tandjong Balei binnenrijden, in dikke vier uur den heelen afstand afgelegd.

Maar daar moet ik nu meteen bij zeggen, dat den Fiats hier niet alleen de eer van toekomst. De beste machine is, uit louter zelfbehoud, tot matiging gedoemd, wanneer ze zich over een slechten weg heeft te bewegen, en dat de wagens van den Asahanschen postdienst er zoo rap over heen kunnen snellen, is te danken aan den puiken toestand van den gouvernementsweg.

En die toestand, op het oogenblik, zoo kort na den regentijd, is voor een deel weer te danken aan de aangekondigde — schoon dan weer afbestelde — komst van den gouverneur-generaal. Want het heeft er hier en daar leelijk uitgezien, een veertien dagen geleden. Door de hevige bandjirs hebben heele weggedeelten dagen lang voetendiep onder water gestaan, en op een menigte punten werd de mulle zandweg door 't wassende water, geheel weggespoeld.

A propos: dat de landvoogd niet is gekomen, wat is dat voor heel Asahan een ontzaglijke tegenval! Zonder aandrang had de bevolking voorbereidingen getroffen, om den Grootten Heer toch feestelijk te ontvangen, en op vele punten had zij eerepoorten opgericht. Hier en daar, bij den ingang van kampongs, heb ik er de fragmenten nog van gezien.

Het is anders, in alle opzichten, een geslaagde tocht geweest, die we heen en terug hebben meegemaakt. Af en toe hebben we ook al passagiers vervoerd en zoo kwamen al de eerste gelden in het laadje. Naar het zich trouwens

laat aanzien, zal de dienst spoedig populair zijn. Op één enkele uitzondering na, dragen alle ondernemingen langs het traject er aan bij, en hebben daardoor niet alleen het voordeel van het vlugge postvervoer, maar ook van sneller vleesch- en ijs-voorziening, terwijl het hun ook niet onverschillig is, hun dagblad driemaal per week reeds den dag na verschijning te kunnen lezen. Of het passagiersverkeer reudeeren zal, dat moet nu nog blijken. Het tarief is maar weinig hooger dan per kareta-sewah, en dat mag voor zoo'n senang*) en vlug vervoer, ook wel zoo zijn. Valt het mee met de reizigers, dan zal het tarief in de toekomst worden verlaagd, en dan zal mettertijd ook tot invoering van reour biljetten worden overgegaan.

In de J a v a b o d e, schrijft Jokrodikardo, Inl. arts te Singapore, in een ingezonden stuk, betreffende de opleiding van Inl. artsen o. m.:

„Zooals de heer Scherp terecht opmerkte, blijven de jongelieden te lang in de inrichting. Er moet een voorbereidende school bestaan, waar de leerlingen extern zijn, en bij Europeesche familie inwonen. De opleiding zal daardoor duurder zijn, doch vele inlandsche artsen zullen er mede gebaat zijn. Daar, waar Westersche wetenschappen worden onderwezen, is kennis der Westersche wellevendheid, niet misplaatst, ik zou zeggen, een vereischte. Ik heb collega's gekend, die niet graag bij Europeanen praktizeeren. Ze gevoelen zich in een Europeesche omgeving, als een kat in een vreemd pakhuis en de indruk, die zoo'n inlandsch arts achterlaat, is allesbehalve goed. Door schade en schande wordt men wijs, zegt een oud Hollandsch spreekwoord, doch zoo men in dat geval wijs is, heeft men het vertrouwen van den patiënt reeds verloren.

Ik durf te beweren, dat vele van de tegenwoordige inlandsche artsen en dokters-djawa, 'n uitstekend figuur slaan tegenover zieken van het stadsverband, doch of datzelfde kan worden getuigd tegenover Europeanen, betwijfel ik ten zeerste. Hier is het spreekwoord van toepassing: te groot voor een servet, doch te klein voor 'n tafellaken.

In het rooster der werkzaamheden der S.t.v.i. worden te veel uren besteed voor vakken, die maar onnoodige ballast zijn, die beter besteed worden voor het Nederlandsch. Een leeraar zegt wel eens: „De inhoud van het opstel is goed, doch het Hollandsch is meer dan bar.”

De leerlingen moeten wat meer leeren vertellen, meer samenspraken onder goede leiding houden, waar het aankomt op toon en gebaren. Kleine tooneelstukjes, zulken zeer zeker nuttig zijn.

Eertijds bestond een debatten-vereeniging onder leiding van den heer Scherp. Meer van zulke vereenigingen zijn aan te bevelen.

Den leerlingen moet meer gelegenheid worden gegeven, hun eigen meening over het een of ander onderwerp te zeggen.

Vroeger bestond een krantje, onder redactie van enkele leerlingen, doch bij gebrek aan medewerking, stierf het weg, wat zeer zeker te betreuren valt.

Van het livrettenstelsel en nog iets.

„Sedert jaar en dag, hebben wij geplet”, schrijft de J a v a b o d e, „voor de invoering van een registratie onzer huisbedienden.

Lang, vóór dat onze gewezen controleur voor de politie, Johan, zijn bekende nota van verbetering op politiegebied indiende, hadden wij de voordeelen van het livretten-stelsel in het licht gesteld, en nog kort geleden, toen wij melding maakten van het mislukken der bediendenbelasting, hebben wij aangetoond, hoe alleen bij behoorlijke registratie van dit vlottende volkje, kans op welslagen van zulk een heffing kan bestaan.

Het doet ons daarom genoegen, dat, naar de Locomotief bericht, een Semarangsch gemeenteraadslid zich heeft opgemaakt, om voor die plaats een bedienden keur te ontwerpen, waarin registratie wordt voorgeschreven.

In de Straits Times werd onlangs gezegd, dat het elks verstand te boven gaat, waarom te Singapore, de registratie nog niet is voorgeschreven. De beste kok en de handigste huis-

jongen, bleken soms de geroutineerdste dieven te zijn. Registratie maakt oneerlijke bedienden wel niet eerlijk, doch het zou hun moeilijk vallen, een nieuw diensthuis te vinden. Op Ceylon moe de registratieering uitmuntende resultaten hebben gehad.

Maar men stelle zich van een plaatselijke verordening, gelijk thans te Semarang wordt voorbereid, niet te veel voor, zelfs niet, wanneer men die, naar wij meenen te mogen opmaken uit de Locomotief, zoo minutieus inricht, dat de houders van livretten gefotografeerd worden, ter herkenning en om verwisseling der boekjes te voorkomen.

Een registratie, als de hier bedoelde, moet algemeen zijn, of zij beteekent niets en bovendien behoort zij, gelijk wij vroeger uitvoerig hebben uiteengezet, geschraagd te worden, door strafbepalingen, tegen de bedienden zoowel als tegen de meesters gericht, om de impopulariteit — die ook de Locomotief veronderstelt — te overwinnen, maar ook den Indischen sleurgeest en gemakzucht.

Het Semarangsche blad vreest, dat door het uitreiken van dienstboekjes, een groot aantal menschen uit de maatschappij zullen worden gestooten, wanneer die dienstboekjes aantoonen, dat zij zich „aan een misschien maar kleine langvingerigheid”, hebben schuldig gemaakt en dat de braven, met schoone boekjes, bij stijgende markt, hooger loon zullen gaan eischen, omdat het aanbod vermindert.

Het komt ons voor, dat onze geachte collega de zaken wat al te donker inzielt. Juist om de langvingers, voor wier tekortkomingen hij zoo teerhartig pleit, uit de huizen te weren, en den bruinen broeder te doen inzien, dat het zaak is, zijn handen thuis te houden, wil hij zijn loopbaan, als spen of koetsier vervolgen, kunnen de livretten zoo heilzaam werken. En de betrokkenen zijn slim genoeg, om dit spoedig in te zien.

Bovendien, wie er geen bezwaar tegen heeft, het nog eens te probeeren met een, wegens oneerlijkheid ontslagen bediende, kan dit, ook al is de registratie ingevoerd, gerust doen. Doch men zal zich dan later niet kunnen beroepen, op niet-geweten hebben, op valsche briefjes, enz. En de aanvoer van nieuwe krachten zal altijd wel zóó groot blijven, dat er voor gebrek aan personeel niet gevreesd zal behoeven te worden.

De ondervindingen in Duitschland, en beter nog, naar de Straits Times meldt, op Ceylon verkregen, weegt bij ons zwaarder, dan het angstig gewik en geweeg van de Locomotief.

Men neme eens frischweg de proef, maar niet van gemeente- doch van governementswege; anders loopen de nonvaleurs van de geregistreerde plaatsen over naar de niet-geregistreerde, waar men dan een verzameling van uitschot zich zou zien ophoopen.”

Uit Bandoeng schrijft men aan het Soer. H d b l.:

De pupillen van het „Blindeninstituut” hadden den 10en Januari een feestje in deze inrichting. Bij hun terugkeer van het ouderlijk huis, waar zij de kerstvacantie hadden doorgebracht, boden zij Dr. Westhoff hunne nieuwjaarsgeukwenschen, benevens zijn levensgroot portret, door een inlandschen tekenonderwijzer in crayon geteekend, aan. Een toespraak van het hoofd der inrichting en van een der leerlingen, bloemen en muziek, maakten de feestelijkheid uit.

Het is aan de ijverige bemoeiingen van Dr. Westhoff te danken, dat de resterende gelden voor het Indisch huldeblijk, aan de Koningin, ongeveer 40 mille uitmaken, door H. M. zijn geschonken, aan een te Bandoeng te stichten ooglijders-gasthuis, hetwelk Haren naam zal dragen. Het zal worden opgericht aan den Hospitaalweg, en men hoopt met den bouw op 31 Augustus gereed te komen, om de stichting op Haren verjaardag te kunnen inwijden. Een gevolg dezer stichting zal zijn, dat de regeering een oogars en verder personeel zal aanstellen, zoodat de verpleging van ooglijders geheel een voorwerp van staatszorg zal zijn.

Dit zal zeker wel eene groote voldoening voor Dr. Westhoff zijn, die zoo ijverig en krachtig naar verbetering van het lot der blinden in Indië, gestreefd heeft; want het is, als gezegd, aan zijne bemoeiingen te danken, dat de Koningin, die vrij aanzienlijke som, niet aan verschillende weldadigheidsinstellingen in Indië. — ge-

TOKO BAHROE.
VAN KINSBERGENSTRAAT 126.
A bij de PRINS HENDRIKSTRAAT, A
Tel. 4796. A DEN HAAG.

Het beste en soliedste adres
voor de Indische familiën.

Verzendingen door geheel
Nederland en Europa. :::

Versche dodol en watjeck per stuk
en per schotel.

De echte Kroepoek oedang roode
vischjes, rechtstreeks uit MAKASSAR,
petis-oedang van Sirdhoardjo, gandaria
assin, mie, goela djawa, Ketjap-Benteng,
Klapperolie van Tjiammis,
Kerrie Dwaja, Kerrie Bengale, Boemboe,
Sesaté, Indische siropen en zuren. Raca-
hout, Des eratica voor zwakken en
herstellenden, licht verteerbaar, Lothe
en Sambal goreng kruiden enz. arrow-
root inflesschen, al deze soorten zijn
eerste qualiteit.

Deze zaak is geen filiaal en heeft
geen filialen, of succursales.

Directe aanvoer uit Nederlandsch-Indië.

Minzaam aanbevelend

W. BARNAS en DIEMERS.
A A A IMPORTEURS. A A A

DAMES VERLANGT

ge een heldere Wasch, stuurt hem dan naar de
Stoom-Wasch- en Strijkinrichting

„BLEEKLUST”

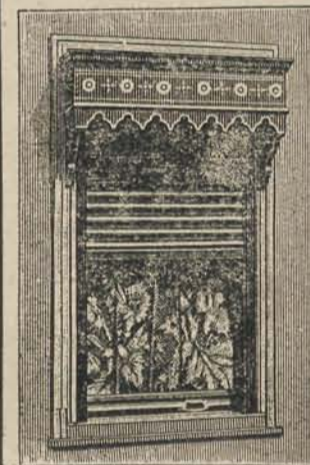
Volkomen onschadelijke behandeling door machines
van 't nieuwste systeem.

BEDIENING VLUK EN ACCURAAAT. CONDITIE BILLIJK.

Aanbevelend, G. A. VERSTEEG,

Bleekerij „Bleeklust”,

HAASTRECHT, bij Gouda.

Heineken's (oudste)

Glazenwasscherij

Stoom Jalouziën-
& Rolluikenfabriek

KETTINGSTR. 6,
DEN HAAG.

v. h. Drie Hoekjes 3.

Telefoonnummer 2478.

AMSTERDAM, van der Helstraat 1.

UTRECHT, Potterstraat 20.

NILVERSUM, - ARNHEM, - NIJMEGEN.

*) Prettig

lijk oorspronkelijk het voornemen was —, maar aan deze ééne instelling, het „Gasthuis voor Ooglijders”, heeft geschonken.

* * *

Een kliniek door de Pekalongansche suikerfabrieken gesticht.

In een extra bijvoegsel van de *J a v. C o u r.* van Vrijdag, zijn opgenomen de statuten van de naamlooze vennootschap „Kliniek van de Pekalongansche suikerfabrieken”.

Oprichters zijn, de eigenaren der suikerfabrieken Tjomal, Kalfmati, Wonopringo, Tirta, Sragi en Bandjardawa, en doel is: het opnemen en verplegen van geëmployeerden en andere loontrekkenden van genoemde fabrieken, en van zoodanige andere, als zich later bij de vennootschap zullen aansluiten.

Het kapitaal bedraagt f 32.000, in 8 aandelen van f 4.000, waarvan genomen zijn 6 en 2 in portefeuille blijven. De heer Justus Blank, administrateur van Kalfmati, is directeur en de administrateurs der vijf overige fabrieken, zijn commissarissen.

* * *

Uit Zuid-Celebes.

Aan een particulier schrijven uit Zuid-Celebes, ontleent het *S o e r. H d b l. o. m.*:

„Ik geloof, dat Zuid-Celebes vrijwel gepacificeerd is. Mon dieu, wat wil men nog meer! De bevolking doet afles, wat haar bevolen wordt, en ik hoop dan ook van harte, dat spoedig de noodige controleurs en civiele gezaghebbers, ons mogen vervangen en het goede werk voorzetten, dat onder militaire regime hier gewrocht is. Den korten tijd, het terrein en den hier heerschenden oertoestand in aanmerking genomen, is er door het militaire bewind, heel wat tot stand gebracht.”

* * *

De *D e l i C o u r.* schrijft omtrent

De Positie van de onderofficiersvrouw in Indië.

Deze blijkt voor de Nederlandsche maagderij nog altijd niet veel aantrekkelijks te hebben. Een der hoogere adjudant-onderofficieren toch, had in een veel gelezen Hollandsch blad, een advertentie geplaatst, waarbij hij een vrouw zocht. Hij had daarin zijn betrekking niet genoemd en ontving acht antwoorden.

Nadat hij met alle candidaten, achtereenvolgens, in nadere correspondentie was getreden, en had medegedeeld, wat zijn positie en lang niet ongunstige vooruitzichten waren, trokken de trouwlustige dames zich achtereenvolgens allen terug, zoodat den man niets anders overschoot, dan zijn paspoort te nemen, en te trachten in Nederland een levensgezellin te zoeken, die genegen was, hem bij reëngagement naar de koloniën te volgen.

Maar ook dat mocht niet baten, de juffers bleven liever ongehuwd, dan onderofficiersvrouw in Indië, te worden. Mogen de instelling van 'n Weduwen en Weezenfonds en andere verbeteringen in de positie van onze onderofficieren, de trouwgrage jonkvrouwen, spoedig tot andere gedachten brengen.

FEUILLETON.

Aan gene zijde van den Evenaar.

(Veertien dagen in een Nederlandsche Kolonie.)

Vertaald uit de *Strait's Times.*

(Vervolg.)

Vervolg van Sindonglaja en verder.

Het hotel, dat uit een hoofdgebouw bestaat, met een aantal kleine afzonderlijke paviljoens, te midden van rozen en andere bloemen uit de gematigde luchtstreken, is gelegen op de hellingen van den Gedeh, op een hoogte van 3300 voet boven den zeespiegel. Op deze hoogte kan men over dag groote afstanden afleggen zonder gevaar voor uitputting, en des avonds is de lucht er heerlijk koel — toen wij er den nacht doorbrachten wees de thermometer even beneden de 70 graden aan. Er is een tennis-court bij het hotel, en de directeur sprak er van, een tweede aan te leggen, en met het biljard- en kegel-spel voor den avond, en een zwembassin uit een warm-water bron bij de villa van den gouverneur-generaal, voor gezonde ontspanning over dag, is de afwezigheid van stadsleven en gezelschap wel te verdragen. Het tarief is matig en bedraagt vijf gulden daags.

* * *

WEST-INDIË.

SURINAME.

Met het oog op het groote belang, dat met de bananencultuur voor deze kolonie is gemeid, ontleenen wij het volgende aan het jaaroverzicht van de Suriname:

„Met blijmoedigheid zou de aankomst van het eerste transportschip over 3 maanden tegemoet kunnen gezien worden, ware het niet, dat de kwestie van het binnenlandsch vervoer nog niet afdoend geregeld is. Door den toenmaligen beheerder van de aan de bacove-cultuur deelnemende plantage Dordrecht, Mr. Jan ten Brink, werd het plan ontworpen om tusschen de plantages Peperpot a/d. Boven Suriname en Spieringshoek a/d Commewijne een spoorweg voor vervoer aan te leggen. Dit plan werd door een Fransch syndicaat overgenomen; het vroeg en verkreeg van het Gouvernement de daartoe vereischte concessien, evenwel onder bepaalde voorwaarden, waarover het zich nog nader uitspreken moet, waartoe het tot eind Februari den tijd heeft.

Vreemd mag het heeten, dat het plan niet dien algemeenen bijval gevonden heeft, welken het verdiende.

Er is veel besluiteloosheid geweest aan de zijde der planters en tegenwerking van de zijde der Bestuursmannen, waarbij leugen- en verdoelmaking niet gespaard zijn. Frisch deed echter daartegenover de houding van den Gouverneur aan, die het plan welwillend gezind zich betoonde.

Middelwyl bood een Holl.-Indische Maatschappij aan door een stoomsleepbootdienst het vervoer te bezorgen.

Afgeronde voorstellen werden niet aan de aanbiedende zijde gedaan; doch evenmin werd van de zijde der planters het verstandige woord gesproken dat tot nadere vruchtbare onderhandelingen kon lijden.

Onlangs werd ten huize van Mr. J. ten Brink een bijeenkomst gehouden van belanghebbenden in de bacove-cultuur en hun gevraagd in afwachting van het totstand komen van den spoorweg, zich aan een stoomsleepdienst, door het reeds genoemde Fransch syndicaat te ondernemen, te verbinden.

Tot een definitief resultaat kwam het evenwel ook toen niet.

Laat ons hopen, dat deze quaestie intusschen geregeld zij. Een tegenvallertje bracht de cultuur toch reeds, zooals ook uit het schrijven blijkt, dat wij hierachter uit hetzelfde blad overnemen:

„In mijn laatsten brief zeide ik, dat er plantages moeten zijn, die geen geld en geen voldoende aantal gecontr. arbeiders hebben, waardoor te betwijfelen valt of alle de 2e serie op tijd zullen kunnen beplanten.

Het doet mij leed te moeten meedeelen, dat dit gebrek ook tot oorzaak heeft gehad onvoldoend onderhoud van de 1e serie, met het gevolg, dat een deel der cultivaties achterlijk in groei is gebleven.

Het wieden kon niet geheel op tijd geschieden, delven en onspitten moesten voor een deel worden uitgesteld.

Het is dus niet te verwonderen, dat de Agent van de Fruit Comp. bij zijn jongste bezoek den stand der bacoven-velden op verscheidene plantages minder goed heeft bevonden dan 4 maanden geleden.

De schuld ligt niet aan de directeuren der plantages, die niet tevens beheerder zijn — hoewel ik niet beweer, dat deze laatsten bij machte waren het euvel te voorkomen.

Het bedrag dat verscheidene plantages noodig hebben, is gebleken aanzienlijk grooter te zijn dan de

van het Bestuur ontvangen financiële steun.

Bij sommigen viel het in orde brengen van hoofdloozing en vaartrens tegen; meer dan gerekend was, moesten dure vrije arbeiders in dienst worden genomen; door de tegenvallende hoeveelheid arbeid van het laatste transport Br.-Ind. immigranten verkregen.

Allen hadden een grooten tegenvaller in de kosten voor de transportmiddelen, waarop, onbegrijpelijk, niemand gerekend had bij het maken der begrootingen.

Het zou eene heele uitkomst zijn, indien het Bestuur op de een of andere wijze voor de laatstgenoemde groote uitgaven financieel kon bijspringen, bijv. door de opbrengst van het product van het 1e jaar aan de planters te laten, het opstal één jaar verlengende.

Goed beschouwd toch, is als oorzaak der tegenvallende kosten aan te wijzen de afwijking van het plan der Vereeniging v/d Gr. Landbouw aan 't Bestuur aangeboden, en aangenomen — nl. dat elke onderneming jaarlijks niet meer dan 50 akkers zou aanbrengen — toen het bleek, dat de deelneming in de bacoven-cultuur niet groot genoeg was om de vereischte 3000 HA. gedurende 3 jaren te beplanten: de voorwaarde voor het vinden van een markt voor het product.

De deelnemers moesten dientengevolge een tot zesvoudig aantal akkers aanbrengen, waardoor de tegenvallende onkosten ook grooter zijn geworden.

Het product voor de 1e aflevering wordt om bovengenoemde reden bijzonder laag getaxeerd: 5000 à 6000 bossen. De verschepingen worden getaxeerd: in Maart 6000 bossen; in April 26000; in Mei 43000 en in Juni 55000. Evenwel is de verwachting over het geheele jaar genomen gunstig; al mocht het gemiddelde percentage full bunches — 9 handen — eenigszins tegenvallen.

Dordrecht en Leliëndaal zullen naar verhouding hunner beplantingen het grootste product in de eerste maanden hebben.

Dit alles is intusschen geen teleurstelling. Vooruit wisten wij van elders dat het eerste jaar niet zeer veel afwerpt, en kunnen nu reeds bepalen, dat ons eerste product in hoeveelheid en kwaliteit niet beneden dat van andere landen wezen zal. Wij waren er ook op voorbereid, dat de eerste 2 jaren teleurstellingen zouden meebrengen, omdat deze onze leerjaren zijn.

Voor de 2e serie hectaren is er een zeer groot tekort aan plantsoenen. De Curaçao, die II. Donderdag vertrok, zal 150000 tegen half Februari overbrengen.

De beschikbaarstelling van een koloniaal vaartuig voor het halen van plantsoenen hebben wij aan onzen Gouverneur te danken, die hierdoor wederom blijk gegeven heeft in alle opzichten de nieuwe cultuur te willen bevorderen.

De heer Williams vertrok met het schip om voor de spoedige aflevering der plantsoenen op Jamaica te zorgen. Hij keert per eerste gelegenheid terug naar hier, om in het belang van de bacove-industrie werkzaam te zijn.

De rijke Surin. bodem waarborgt succes aan de bacove-cultuur; doch van de verzorging hangt alles af; men onthoude zijnen akkers dus niets.

Nog steeds wacht de kwestie van het transport op eene goede oplossing.

—Na alles wat daarover reeds gezegd is, mag wel medegedeeld worden, dat in de gegeven omstandigheden de wijze, waarop plantage Waterland zich voorneemt in het transport van haar product te voorzien, als eene oplossing mag beschouwd worden.

Zij heeft 3 ijzeren ponten ontvangen — welke op Clevia in elkaar worden gezet —, die elk eene laadruimte van 3000 bosschen hebben. Een daarvan

villa voorziet de badkamers hier, zoowel als het zwembad van het Sanatorium.

Er is een mooi uitzicht van de villa, maar nog mooier van Goenoeng Kasoer, eenige honderde voet hoger, waar een vorig gouverneur-generaal dikwerf zijn ontbijt gebruikte; vandaar den naam nu van Ontbijtberg aan dien heuvel gegeven. Een zilvermijn in de buurt werd een tijdlang door Jan Compagnie ontgonnen.

Excursie naar den Gedeh.

De bergtuin van Tjibodas, hiervoren reeds eenmaal genoemd, is een bezoek wel waard. Een goed wandelaar kan om zes uur 's morgens op weg gaande naar Tjibodas gaan, daar ontbijten en des middags om twaalf uur in het hotel terug zijn. Maar een tocht, die iedereen behoort te maken, die te Sindanglaja vertoef, onverschillig voor hoelang, is die naar de vallen bij Tjibeureum naar Kandang Badak en den krater van den Gedeh. Dames kunnen den tocht in tandoes maken; heeren te voet of te paard. De vallen van Tjibeureum bestaan uit drie watervallen, die van een hoogte van 400 voet langs een loodrechten rotswand neerstorten. De weg daarheen voert hier en daar door interessante stukjes wildernis.

Van Tjibeureum voert het pad steil in de hoogte en door een smalle kloof in de rotsen een natuurlijke doorgang, waaraan de inlanders enkele wondervolle legenden hebben verbonden. Warme bronnen breken zich uit de bergkorst te voorschijn, zij

Het zomerverblijf van den Gouverneur-Generaal.

Het zomerverblijf van den gouverneur-generaal, Tjipanas, ligt ongeveer een kwart mijl van het hotel af. Het is een liefelijk gelegen villa-verblijf, aan den hoofdweg van Tjiandjoer, dat te midden ligt van een tuin, die ons eensklaps in gedachten naar het Zuiden van Engeland verplaatst. Hier als op vele andere plaatsen van Java leest men de waarschuwing: „Verboden toegang”, maar een hofelijk verzoek aan den beheerder leidt tot een hartelijk welkom, om den tuin te bezichtigen. Deze is wel voorzien van dahlia's, rozen, hortensias, begonia's, sleutelbloemen, baardanjelieren, muurbloemen en andere oud-modische gewassen, en de met bloemen bedekte fuchsia's voerden ons in gedachten terug tot de heerlijke dagen in Devonshires dalen doorgebracht. Van de grasvelden bezwangerden viooltjes de lucht met hun zoete geuren. De prachtigste orchideeën klampen zich aan de boomen vast en onder de andere, meer forsche varensoorten kwam toch ook de chevelure tot haar recht. Sommige pijnboomen, groepen Australische araucaria's en Japansche eike- en kastanjeboomen vormden een tegenstelling met de levendige kleuren der bloembedden. In het park is een mooie vijver, te midden waarvan een fontein een kristallen regen opwerpt, die door de zonnestralen verlicht als zoovele schitterende diamantjes zich voordoet voor het oog. „Warme rivier” is de letterlijke beteekenis van Tjipanas, en een warme bron in de nabijheid van de

is voorzien van een krachtigen motor, die de beide andere, aan elke zijde één, op sleeptouw nemen kan.

De kosten zijn ongeveer dezelfde als wanneer houten ponten en een sleepbarkas waren aangeschaft. Van de onderhoudskosten kan niet hetzelfde gezegd worden, daar die, zonder bewijs aan te voeren, voor de ijzeren ponten minder aangenomen mogen worden.

Hoe gering ook de levering onzer bacoven wezen moge, mij dunkt, dat de dag, waarop zij zal plaats hebben, niet onopgemerkt mag gelaten worden.

De Kolonie mag wel op dien dag blijken geven van waardeering en dankbaarheid aan onzen oud-Gouv. Lely, onzen oud-Minister van Kolon., thans onzen Gouverneur, den heer Idenburg, en aan allen, die het tot stand komen van onze bacoven-cultuur hebben bevorderd."

Van Vreemde Koloniën.

Geneesheeren in Tunis.

In Tunis heelt men doktoren noodig, en nu wordt een beroep op de Fransche gestudeerde wereld gedaan, om in die behoefte te voorzien. Het is wel aardig te vernemen, welke conditiën worden aangeboden.

De leeftijds grens is op dertig jaren vastgesteld en een proeftijd van twee jaren moet worden doorgemaakt, op een traktement van 3000 franken 's jaars. Gedurende dien proeftijd zullen de geneesheeren hulp verleen, aan de met den dienst in de Fransche en inlandsche hospitalen, belaste doktoren, terwijl hun de verplichting is opgelegd, om de Arabische taal te leeren, door het volgen van een speciaal voor hen bestemd cursus.

Zijn ze nu voldoende op de hoogte van alles, dan kunnen zij opgenomen worden, in het korps der koloniale geneesheeren, aan wie een ietwat hoogere bezoldiging zal moeten worden toegekend.

Vijftien honderd gulden 's jaars! Kom er bij ons eens om, om daarvoor doktoren voor Java te vinden.

Inlanders als europeesche ambtenaren.

Door het bestuur van Indo-China, werd eene commissie benoemd met de opdracht, om na te gaan, in hoeverre en onder welke voorwaarden het inlandsche element zou kunnen worden toegelaten, tot de Europeesche ambtenaars-korpsen in de kolonie. De commissie, samengesteld uit de chefs der verschillende diensten en de voorzitters der Kamers van Koophandel en Landbouw, heeft aan den Conseil Supérieur, een wetsontwerp voorgelegd, waarvan de strekking in hoofdzaak de volgende is:

Elke inlander kan, mits voldoende aan dezelfde voorwaarden van ouderdom en bekwaamheid, als voor de Fransche aspir. zijn vastgesteld, benoemd worden tot eenige betrekking, zoowel bij het bestuur en de rechterlijke macht, als bij eenigen anderen openbaren dienst, nadat zij hebben voldaan, aan de hun op te leggen militaire verplichtingen. Deze militaire verplichtingen, stellen een gelijken dienstdienst vast, als voor elk Fransch burger is voorgeschreven. De dienst zal moeten worden vervuld in Indo-China, bij

de inlandsche of gemengde korpsen, waar de belanghebbenden in afzonderlijke pelotons zullen worden vereenigd, om er te worden onderricht naar het voor de candidaat-onderofficieren voorgeschreven. Zij zullen voor den afloop van hun dienst worden gemachtigd, een examen te ondergaan, dat hun bij welslagen den rang van reserve 2den luitenant bij de korpsen inlandsche tiralleurs verleent.

Intusschen zijn bij bedoeld ontwerp nog verschillende betrekkingen voor inlanders gesloten, en wel, die der eigenlijke magistratuur, waar van de leden over het geheele Fransche koloniale domein, rouleeren; die van inspecteur der civiele diensten, van gewestelijke bestuurshoofd en van commissaris van politie, welke titularissen bevoegdheden hebben, tot welke laatste betrekkingen, de benoeming van den minister van financiën uitgaat.

Ten aanzien van den magistratuur, is eene speciale organisatie voor Indo-China voorgesteld, waarbij de inlanders zouden kunnen worden benoemd, in verschillende betrekkingen, als substituten van den procureur der republiek en van den procureur-generaal, rechters in de rechtbanken met drie leden, en raadslieden aan het hof van appel, waar zij hunne functiën slechts met medewerking en bijstand van Fransche magistraten kunnen vervullen.

Het feit, dat de hoedanigheid van Fransch burger niet van de inlanders zal worden vereischt, voor de toelating tot de verschillende diensten, maakte eene regeling noodig, waarbij zij toch worden onttrokken aan de inlandsche rechtbanken in Annam en Kambodja. Men achtte het anomalie en zelfs gevaarlijk, om Fransche ambtenaren onder de rechtsmacht te laten van rechtbanken, die uit naam, van onder Fransch protectoraat stonden, als de vorsten van Annam en Kambodja recht spreken. Om dezelfde redenen zijn de decreten op het inboorlingschap en de interneering van Annamieten en vreemde Aziaten, niet van toepassing verklaard op deze categorie van inlanders.

* * *

Verder zijn bij het ontwerp een aantal punten geregeld, betreffende bezoldiging, verloven en reis- en verblijfskosten, dezer categorie van ambtenaren, aan wie bijv. na een verblijf van 6 jaren in Indo-China, een speciaal verlof naar Frankrijk kan worden verleend, om daar weer terug te keeren, in de milieux, waar zij hunne studiën voltooiden.

Evenals ten onzent de meerdere deelneming van het inlandsch element in de verschillende takken van bestuur in Indië, niet de onverdeelde goedkeuring wegdraagt, hebben voren bedoelde plannen, waaraan door den minister van koloniën, Milliers-Larroux, zijne goedkeuring reeds werd verleend, niet nagelaten in Fransche koloniale kringen, aanleiding te geven tot kritiek.

Zoo wijst een kolonist uit Tongkin, op het gevaar, dat een inlander, administrateur 3de

die er geweest zijn, met den meesten lof gesproken

Onze weg liep door thee-, koffie- en cacao-plantages en rijk bouwland naar Tjandjoer — een kleine bergstad, met een air van welvaart en vooruitgang — waar we den trein van 9.30 's morgens naar Padalarang paktten. Hier stapten we over in den sneltrein van Batavia, waarmee we om 5.46 's namiddags Maos bereikten. Het had in onze bedoeling gelegen om den nacht te Bandoeng door te brengen, zooals ons door den hoffelijken directeur van het Hotel des Indes te Batavia, den heer Gantvoort, was aangeraden, maar we zagen daarvan af om meer tijd aan het oostelijk deel van 't eiland te kunnen besteden. Het was gelukkig ook, want nauwelijks hadden we Pandarang achter den rug, toen de regen in stroomen begon neer te vallen en in den namiddag en gedurende den nacht woedde een hevige donderbui, die aanleiding gaf tot oponthoud, daar een deel van de lijn bij Moentilan was weggespoeld, zoodat onze trein den volgenden dag drie uur te laat te Djokjakarta aankwam.

Te Maos in de goed gebouwde, geriefelijke pasangrahan gebruikten vier onzer een plechtig maal in plechtige stilte, totdat een vraag onzerzijds, toen de koffie werd rondgediend, het ijs brak en den weg opende voor een interessant gesprek.

Het is de gewoonte om zich vrolijk te maken over de Engelsche terughouding, maar naar hetgeen wij opmerkten staan de Hollanders in dit opzicht geen haartje bij de Engelschen ten achter, waar het eigen landgenooten aangaat. Anderzijds zou niets de vriendelijkheid en hoffelijkheid kunnen

klasse, een Franschman als administrateur 5de klasse, onder zich zou kunnen hebben, en maatregelen op Franschen toepasselijk, zou hebben voor te bereiden, terwijl het kan voorkomen, dat een inlander als substituu van den procureur der republiek de veroordeeling van een Franschman zou kunnen eischen, dan wel als rechter de veroordeeling uitspreken.

Dit gaat zijns inziens, te ver, zóó dat het prestige van het leidende ras, er door zou worden geschaad.

De man vindt de medewerking van het inlandsch element opperbest, maar alleen in de ondergeschikte baantjes, met Franschen steeds boven zich.

In Kameroen.

De gouverneur van Kameroen, heeft aan de Vereeniging van Handelaren op West-Afrika te Hamburg, in een schrijven uiteengezet, hoe de zaken daar in het door hem bestuurd gewest, tusschen bestuur en handelaren staan.

Hij verklaart beslist, den vrijen handel in wapens en munitie niet te kunnen toestaan, met het oog op het gevaar dat in de huidige omstandigheden daaruit zou kunnen voortvloeien, en zegt, dat hij met alle, te zijner beschikking staande middelen, den smokkelhandel in wapens en munitie, zal tegengaan.

Bij deze gelegenheid wijst hij er op, dat tegen niet minder dan dertig vervolgingen in de districten Eholowa, Lomie en Doumé, zijn ingesteld tegen Europeanen, die zich aan afpersingen, tegenover de inboorlingen, hadden schuldig gemaakt.

Tevens wijst de gouverneur, op de hem gebleken onmogelijkheid, om de tegenwoordige wijze van vervoer te handhaven, waarbij op den weg van Cribi naar Yasendé, duizenden dragers, voor meer dan een derde vrouwen en kinderen, daartoe worden gebezigd, terwijl de landbouw in de dientengevolge onvolkte dorpen, stilstaat.

Ook maakt de gouverneur melding van een plan, tot een verbod op den invoer van rum, waarmee thans de dragers worden betaald; die het door roofofbouw verkregen caoutchouc, naar de kust moeten vervoeren.

De Hamburger Nachrichten, dit schrijven commenteerende, achtte het te denken, dat het bestuur de zijde van den inlander, tegenover den kolonist koos.

Tabak in Engelsch-Indië.

Zooals iedereen weet, schreef de Statesman, is het groote nadeel van de indische tabak, gelegen in het groot percentage aan nitraten in het blad en ve e pogingen zijn door planters en sigarenfabrikanten in het werk gesteld, om dit element te elimineeren, doch zonder succes. Sommige onderzoekingen onlangs gedaan, door een scheikundige van het Indian Economic Museum, ten opzichte van het water, dat in

aan zij — zooals dikwerf het geval is op de bergen in Japan — met kristalheldere koude beekjes.

Na twee en een half uur klimmens van Tjibeureum bereikt men Kandang Badak (Rhinoceros Kraal). Het ligt halfweg den zadel, die Gedeh en Pangerango verbindt, en hoewel er nu geen sporen meer van die dikhuidige dieren worden gevonden, verzekert men, dat nog niet zoo heel lang geleden deze plek en Telaga Warna geliefkoosde plaatsen voor den rhinoceros waren. Aan toeristen wordt aanbevolen om den nacht hier in de hut door te brengen en des morgens om 4 uur op te breken om den Pangerango te bestijgen, ten einde de zon te zien opgaan.

Langs een steil en moeilijk bergpad kan men dan den krater van den Gedeh in anderhalf uur bereiken en het gezicht op den reusachtigen krater van den machtigen vulkaan moet overweldigend wezen en de moeilijke bestijging ten volle loonen.

Per spoor naar Djokjakarta.

Toen wij den volgenden morgen van Sindanglaja afreden, stond daar de witte kraterwand van den Gedeh als een reusachtig blok marmer in de morgenzon.

En zijn verschillende plaatsen in de Preanger Regentschappen, waar de bezoeker zijn tenten kan opslaan in stede van te Sindanglaja, zooals Soekaboemi, Bandoeng en Garoet. Al deze plaatsen hebben haar eigen aantrekkelijkheden voor patiënten, en van de hotel-gelegenheden, inzonderheid wat het hotel Rupert te Garoet betreft, wordt door allen,

overtreffen, waarmee wij van het ene einde van Java tot het andere werden behandeld. Geen Hollandsch sprekende hadden we ons voorbereid op menigen verdrietigen dag, maar onze vrees was volmaakt noodeloos, want waar we ook kwamen ontmoetten we steeds aangename Engelsch-sprekende Hollanders, die de meest onderhoudende gezelschappers bleken te zijn, en we maken van deze gelegenheid gebruik om onzen dank te betuigen voor de hoffelijke hulp, die we van tijd tot tijd mochten ontvangen. Op grond van geen Hollandsch of Maleisch te spreken, behoeft geen Engelsche man of vrouw zich te laten weerhouden van een bezoek aan Java. In alle hotels kan men met Engelsch terecht, en ofschoon niet alle treinconducteurs en stationchefs Engelsch mogen kunnen spreken, is men er zeker van een beschaafde heer of dame in den trein aan te treffen, tot wie men zich gereedelijk om hulp kan vervoegen.

Eens hadden we een interessant discours met twee inlandsche ambtenaren uit het gevolg van den sultan van Djokjakarta. Deze lieden hadden het eiland Java nooit verlaten en toch las en sprak een hunner het Engelsch vloeiend en met volmaakt accent.

Den volgenden dag waren we, niettegenstaande het oponthoud, te Djokjakarta bijtijds voor de tiffin en besteedden wij den namiddag voor een bezoek aan de Hindoe-ruïnes te Parambanan.

Wordt vervolgd.

Hadramaut in Zuid Arabie gebezgd wordt, voor het besproeien der tabaksveiden, schijnen op n geneesmiddel te wijzen. De mooie kwaliteit van de daar geteelde tabak, wordt uitsluitend aan het water toegeschreven, dat bij de analyse in Indië merkwaardige, vruchtbaar makende eigenschappen bleek te bezitten, welke waarschijnlijk zijn toe te schrijven aan de tegenwoordigheid van potasch en kalkzouten, en aan de werking van sulforten om de alkalische bestanddeelen van den grond vrij te maken. In dit opzicht wijkt de samenstelling van het water af, van het welwater in Goedjerat, dat voor de tabakscultuur zoo geschikt werd bevonden. Het Goedjerat water ontleent zijne waarde aan de nitraten, die het bevat, terwijl in het Hadramautwater, slechts een geringe hoeveelheid nitraten wordt gevonden. Dit schijnt op de wenschelijkheid te wijzen om de nitraten in den bodem, waarop Indische tabak wordt geteeld, te neutraliseeren, door de toepassing van potasch.

Italiaansch Somaliland.

De aanval van Abessynsche krijgers op het dorp Lugh aan de Djoeba, in de maand December l.l., heeft geleid tot een voorstel van n wet op de organisatie van Italiaansch Somaliland van de zijde der Italiaansche regeering, die nu onlangs bij wijze van proloog op de behandeling van het ontwerp, een interpellatie, met betrekking op het incident van Lugh, had te beantwoorden.

Hierbij kwamen de rechten van Italië, op de betrokken streek. Het was in 1889 dat Italië het protectoraat verkreeg over Obblia en het kustgebied van Benadir, met uitzondering van de havens Warsjeekh, Magidisco en Berawa, waar, over de sultan van Zanzibar, zijne suprematie wenschte te handhaven. Aldus aan de kust gevestigd, wenschte Italië zijn invloed naar het binnenland uit te breiden, en bij verdrag met Engeland, werden de invloedssferen van beide mogendheden in die streken vastgesteld, waarbij heel Somaliland en Abessynië, als 't ware onder Italiaanschen invloed werden geplaatst. In 1892 verkreeg Italië van den sultan van Zanzibar, dat deze zijne soevereiniteitsrechten op de hiervoren genoemde havens prijs gaf, terwijl het van de sultans Barbera en Lugh, wist te verkrijgen, dat dezen zijne bescherming aanvaardden.

Men zou uit het voorgaande kunnen opmaken, dat de rechten van Italië op die streek, onbetwistbaar zijn. Het ongeluk wil echter, dat de negus van Abessynië, het hiermee niet eens is, en dat het verdrag van Adis Abeba, dat punt niet heeft gerege.d, de negus dus nimmer van zijne aanspraken op den loop van den Djoeba heeft laten varen.

De Djoeba is voor Abessynië eene belangrijke rivier. Terwijl de Wabi Sjabeli, de stroom der luipaarden, evenals de Djoeba op de door de Aroessi-Gallas bewoonde, drie tot vijf duizend meters boven den zeespiegel gelegen plateaux ontspringt, brengt de eerste het niet tot de zee, doch loopt in het zand te niet, terwijl de Djoeba nog genoeg water naar den Oceaan meevoert, om nog tot 300 kilometers van de kust, bevaarbaar te zijn. Deze rivier vormt dan ook vrijwel de eenige waterverbinding van Abessynië met de kust.

Reeds in 1897, werd kapitein Ferrandi te Lugh door Abessyniërs aangevallen. Er werd toen door den negus en Italië weinig aandacht aan geschonken, maar thans, na het jongste voorval te Lugh, gaf Menelik zijn leedwezen te kennen, en zijn bereidwilligheid om alle billijke en noodige voldoening, te verschaffen; daaraan toevoegende, dat hij besloten was, den bestaanden toestand en de veiligheid in het achterland van Benadir, te handhaven.

Men begrijpt dat dit antwoord in Italië, minder in den smaak viel. Hoezeer den Italiaanschen invloed op die streken erkennende, moet de negus, door het zich ten plicht te stellen, de orde in die streken te handhaven, zich zelven nog als den meester beschouwen, hetgeen niet kan nalaten, de Italianen te belemmeren in hun optreden, aldaar.

Heel Somaliland beteekent thans voor Italië niet veel uit economisch oogpunt, maar de eer van het land heeft er nu mee te zijn gemoed, dat Lugh niet verloren gaat en de dood der daar aangevallen officieren, wordt gewroken.

Intusschen beoogt het ingediende wetsontwerp slechts het effectief der inlandsche bezetting in

twee jaren tijds, van 2000 tot 3200 man op te voeren, en een crediet, ten bedrage van 125 duizend franken voor openbare werken, uit te trekken. Veel wordt er dus niet verlangd door de regeering, naar sommigen meenen, zelfs veel te weinig.

Twee maten.

De Etoile Belge, vestigt de aandacht op de houding der Engelsche pers ten opzichte van hetgeen nu in Natal gaande is, bij het tegen Dinizoele gevoerde proces zoo geheel in tegenstelling met die, welke de pers aannam, ten aanzien van de beschuldigingen tegen de regeering van den Congo-Staat.

Door den advocaat Jellicoe, is toch in een open brief, waarin hij verklaart, af te moeten zien, van de verdediging van Dinizoele, daar hij niet kan hopen recht voor zijn cliënt te erlangen, der regeering van Natal ten iaste gelegd, dat het recht van de verdediging in Natal niet bestaat. Verschillende getuigen zijn gedwongen, tegen Dinizoele te getuigen; honderden getuigen à décharge zijn gevangen gezet, of opgesloten; men heeft zich den staat van beleg ten nutte gemaakt, om vreedzame, maar voor den beschuldigde gunstige getuigen, te fusillereen; den beschuldigde, heeft men in zijne besprekingen met zijne gerechtelijke raadslieden zoo veel mogelijk belemmeringen in den weg gesteld.

De Times, die nimmer ruimte te kort kwam om de praatjes van Protestantsche zendelingen in den Congo-Staat, over zoogenaamde wreedheden rond te brieven, maakte van het heele incident Jellicoe, slechts melding door een artikel uit de Kapes Argus over te nemen, waarin de heer Jellicoe scherp veroordeeld werd, en zijne houding voorgesteld, als een bedreiging van den inwendigen vrede in Natal en een aanmoediging van de vijanden der koloniën in Engeland.

Hoedenindustrie op Madagaskar.

De hoeden-industrie op Madagaskar, is nog slechts van jongen datum. In den loop van negentien honderd, werden eenige inlichtingen gevraagd aan het koloniaal bestuur, en in 1902, zond de dienst van den landbouw een collectie die op het algemeen landbouw-concours te Parijs in 1902 werd aangetroffen. Hier trokken de hoeden de aandacht van verschillende Parijsche industriëlen, die den wensch te kennen gaven om in de gelegenheid te worden gesteld, te trachten in den handel te brengen. Een beroep op de handelslieden van Tamatava, was hiervan het gevolg; he, bleef echter onbeantwoord, daar men er met het oog op het risico op Madagaskar, niet aan durfde.

Het bestuur van Madagaskar, en de Jardin Colonial, stelden zich toen ten plicht, om de opkomst eener industrie te bevorderen, welke toekomst verzekerd scheen, en zij belastten zich toen met de uitvoering der eerste orders.

Deze stap had uitstekende gevolgen. In minder dan twee jaren tijds, werd de mogelijkheid van den uitvoer van stroohoeden den handelslieden van Tamatava aangetoond, en dank zij de door het bestuur verleende medewerking is deze industrie nu een bron van welvaart geworden voor Tamatave en omstreken, terwijl ook 'n aantal Europeesche en inlandsche kooplieden daar zij bij spinnen.

In 1901 bedroeg de uitvoer van hoeden in lolaal 120 franken; in 1904 was de waarde van den uitvoer tot 18000 franken gestegen; en in 1906 bereikte het cijfer van den uitvoer een totaal van 37.247 franken, een aardige vooruitgang dus.

Oost- en West-Indisch litteratuur overzicht.

Weekblad voor Indië. 12 Januari 1908.

In een opstel: *De rechtstoestand der gouvernements-ambtenaren in Ned.-Indië*, bepleit X inzonderheid voor de ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur en B. O. W., de wenschelijkheid, om door meer aaneenschluiting te geraken tot verkrijgen eener wettelijke regeling der rechtspositie. „De juristen hebben al zekere wettelijke voorschriften, die hun positie beschermen en versterken. Militairen eveneens. De onderwijsmenschen verkeerden in een voordeligen toestand, omdat het gouvernement er altijd meer noodig heeft en de uitzending nog al moeite kost...” Dan weeklaagt de schrijver, dat er zoo weinig medewerking van de ambtenaren-zelf is. „De

welbekende Indische laksheid is ook hier een belemmerende factor. Daar komt bij, dat ambtenaren, die een zes- of zevenhonderd gulden per maand verdienen, aan hun waardigheid verplicht meenen te zijn, zich te onthouden. Het is merkwaardig, hoe velen het idee hebben, dat vaststelling van de rechtspositie toch eigenlijk een middel is om meer tractement te bekomen, en als men dan al zevenhonderd heeft, staat het niet gekleed aan de beweging mede te doen. In elk geval ziet men, dat de hoogere ambtenaren er zich buiten houden, en dit is natuurlijk een groot nadeel. Men moet probeeren de residenten, hoofdingenieurs, leden van de Rekenkamer en van den Raad van Indië te winnen als leden der vereeniging; eerst dan komt er kans dat men iets bereikt.” Enz.

Mevr. N. van Zuylen—Tromp geeft een interessante beschrijving van het z.g.n. *Kaartweefsel*, waaraan eenige illustraties ter verduidelijking dezer bijzondere, doch zeer eenvoudige techniek zijn toegevoegd. Mevr. Van Zuylen is o. i. er volkomen in geslaagd door hare bijdrage de belangstelling in Indië voor deze eigenaardige — ook door sommige inlanders beoefende — weefwijze op te wekken, welke tot heden onder de aldaar wonende Europeanen nog maar heel weinig bekend schijnt te zijn. Zij verwacht, dat haar artikel misschien aan enkelen hunner, die daartoe in de gelegenheid zijn, aanleiding zal geven om een en ander ter plaatse, bij de beoefenaars, nader te onderzoeken en daarna te boek te stellen of mede te deelen aan de directie van „Boeatan”, de permanente tentoonstelling van Nederl.-Indische kunstnijverheid en huisvuil, door „Oost en West”, Heulstraat 19, Den Haag, opgericht, die iedere inlichting desbetreffende in hartelijken dank zal ontvangen.

Uit dit nummer releveeren wij dan nog een tweetal artikeltjes met afbeeldingen, namelijk: „*Een autoclubtocht naar Malang*”, waaruit blijkt, dat de autosport zich snel ontwikkelt in Indië, daar op het oogenblik o. a. in de res. Soerabaja reeds 93 auto's en 97 motorfietsen zijn geregistreerd; zoodat „*Een veefokkerij te Buitenzorg*”, door G. J. de Kruff, een beschrijving bevattend der fokkerij van den heer Lucassen, op Tanah Sereal; „In keurig onderhouden stallingen staan thans 12 Europeesche koeien en een pracht van een Europeeschen stier. De eigenaar der fokkerij is van plan nog 28 Hollandsche koeien te laten uitkomen, en dan zal deze fokkerij zeker de grootste op Java zijn.”

De Ingenieur. 15 Februari 1908. No. 7.

Met ingenomenheid maken we melding van een uitvoerig, geïllustreerd artikel van den mijningenieur E. Middelberg: *Het Banka-boortoestel voor de uitvoering van ondiepe boringen en grondonderzoek*. Het toestel werd in zijn oorspronkelijken vorm ontworpen door den mijningenieur J. E. Akkeringa en in het jaar 1858 voor het eerst toegepast voor het onderzoek naar stroomtin in de gouvernementstintontginningen op het eiland Banka. Sedert werd dit toestel herhaaldelijk verbeterd, doch bereikte — volgens schr. — reeds in 1880 den vorm waarin het, met slechts zeer geringe afwijking, thans nog wordt toegepast. In 1903 bij de exploratie van het Lawagebied, voornamelijk op goud, door Prof. van Loon, werd eveneens — met geringe wijzigingen — van het Banka-boorgereedschap gebruik gemaakt. Deze toepassing in Suriname — vervolgt schr. — heeft tengevolge gehad, dat het Banka-boortoestel in ruimer kring bekend geworden is en waardeering gevonden heeft. Waar het thans op uitstekende wijze door een Nederlandsche fabriek wordt vervaardigd, in Fransch- en Britsch-Guyana toepassing heeft gevonden, in den laatsten tijd in Noord-Amerika, als „the greatest prospecting drill ever made” en als een product van eigen vinding wordt aanbevolen en in Alaska wordt toegepast, daar komt het ons voor, dat het hoog tijd wordt, dat in de eerste plaats in Nederland en in Nederlandsche koloniën de aandacht wordt gevestigd op dit boortuig, dat, resultaat van Ned. vinding, in het buitenland de erkenning en waardeering gaat vinden, die het in eigen land, door onbekendheid, tot heden moest missen.

Het spreekt van zelf, dat we den schrijver niet kunnen volgen in zijne nu volgende belangrijke beschouwingen over het toestel-zelf, die uit den aard der zaak slechts voor sommigen direct nut hebben; niettemin willen we er gaarne de aandacht op vestigen.

De Indische Mercur van 11 Februari 1908, No. 6.

Dr. van Gorkom zet in dit nummer zijne beredeneerde beschouwingen over het „*Verflag 1906 v. h. Departement van Landbouw*” voort. — De heer H. C. Prinsen Geerlijs geeft een artikel over het — blijkens de illustraties paleis-achtige — gebouw van het *Proefstation Kagok te Pekalongan*; — terwijl de heer A. E. J. Bruinsma oud-hoofdinspecteur, chef van het boschwezen in Ned. Indië — een bij uitstek deskundige dus — onder het opschrift: *Groepen uit het Boschwezen in Ned.-Indië*, een opstel schrijft naar aanleiding van het kort geleden hier te lande ontvangen verslag om-

trent den dienst van het boschwezen in Ned.-Indië, over het jaar 1906. — De beperkte ruimte in dit blad verbiedt ons uit de gewone rubrieken: *Kultuurberichten*; *Kleine mededeelingen*, enz. enkele grepen te doen. Berichten als: *Hoe men paarden maakt*, en *De munthercoming op Sumatra's Oostkust* zouden echter op zich zelf reeds voldoende stof tot bespreking geven.

Berichte der Rheinischen Missions-Gesellschaft. 1908. No. 2.

We vonden in dit nummer 2 opstellen, o. i. der moeite waard in ruimer kring bekend te worden gemaakt. Het eerste is van *Pastor Bröckmann*, getiteld: *Aus den Berichten eines Prediger auf Sum.* waarin hij o. a. de werkring en verdiensten opsomt der met name genoemde 31 „ordinierten Prediger oder Pandita Batak“. — Het tweede is van de hand van den zendeling *G. K. Simon* en getiteld: „*Etwas über den Islam in Sumatra*“.

Globus. 1908 No. 4.

Die Selenka-Expedition nach Triuil, vormt ditmaal een onderwerp van bespreking in het Deutsche tijdschrift *Globus*. Het arakel opent weliswaar geen nieuwe gezichtspunten, doch omdat het eene samenvatting inhoudt van opstellen in Indische en Ned. bladen, welke het verloop dier expeditie weergaven, wordt hier er melding van gemaakt.

Atlas van de Nederlandsche Bezittingen in Oost-Indië. Nieuwe, naar de laatste gegevens bewerkte schooluitgave, door *H. W. Bosman*. Leiden, A. W. Sijthoff's Uitg.-Mij. 1908. fol.

In het voorwoord zegt de uitgeefster, dat deze schoolatlas een nieuwe uitgave is van Prof. Pijnappel's bekende atlas, waarvan de laatste (derde) druk in 1884 verscheen, en verder dat alle kaarten opnieuw zijn geteekend en naar de laatst verschenen grootere kaarten, die door het Departement v. Koloniën zijn uitgegeven, bewerkt.

Hoewel wij in deze rubriek in den regel ons zullen bepalen tot een eenvoudige aankondiging, meenen wij thans dien weg te moeten verlaten. Kartografisch lijkt ons deze atlas in alle opzichten goed geslaagd; de spelling der plaatsnamen geheel overeenkomstig de nieuwste officiële schrijfwijze, maar we achten het een groote fout, dat aan blad No. 9, meer speciaal het gedeelte Nederl. Nieuw-Guinea voorstellend, door den bewerker weinig aandacht is geschonken. Dat Nieuw-Guinea is stellig niet bewerkt naar de laatst verschenen grootere kaarten, die door het Departement van Koloniën zijn uitgegeven. Zoo heeft de bew. o.a. geen gebruik gemaakt van de „tot en met 1903“ bijgewerkte kaart van Nederlandsch Nieuw-Guinea en omliggende eilanden, uitgave van het Topographisch Bureau te Batavia, waarop o. a. de Digoel-rivier reeds is aangegeven, benevens de namen van een aantal strandkampongs, welke men op de nieuwe atlas vergeefs zoekt. Doch sedert de verschijning van gezegde officiële kaart zijn aan de Zuidkust van Nieuw-Guinea nog tal van ontdekkingen gedaan, tal van rivieren zijn opgevaren en verkend—we noemen slechts de Oetoemboewe en de Oetakwa —, waarvan op Bosman's bewerking geen spoor te bekenen is. Om een idee te krijgen der mindere bruikbaarheid van genoemd blad 9, heeft men dit even te vergelijken met het in aflevering 1 van den loopenden jaargang van het Tijdschr. K. N. Aardr. Gen. verschenen kaartje: „Overzicht der ontdekkingen in Centraal Ned. Nieuw-Guinea tot midden 1907“. Het blad Nieuw-Guinea van den heer Bosman is dan ook o. i. minstens 10 jaar ten achter — behalve dan dat de bestuursvestigingen er op zijn aangegeven. Waar veler oogen thans op Nieuw-Guinea zijn gevestigd, meenen wij dit feit ten zeerste te moeten betreuen.

Onderzoek naar de mindere welvaart der inlandsche bevolking op Java en Madoera.

Van deze zoo leerzame publicatiën verschenen wederom eenige deelen, nl. de samentrekking van de afdelingsverslagen over de uitkomsten der onderzoekingen naar de *economie van de desa* in de residentie *Preanger Regentschappen* en in de residentie *Cheribon* zoomede de uitkomsten der onderzoekingen naar de *irrigatie* in de residentie *Pekalongan*, dit laatste bewerkt door den ingenieur van den watersstaat *R. van den Broek d'Obrenan*.

Met het oog op de beschikbare ruimte kunnen wij natuurlijk zelfs geen kort overzicht geven van den rijken inhoud dier zooeven verschenen deelen; alleen nemen wij over de antwoorden op vraag 66 van den Leidraad voor het onderzoek in Cheribon, luidende:

Hoeveel procent der desahoofden kan de landstaat lezen en schrijven.

De antwoorden zijn: In de afd. *Cheribon*, district *Cheribon*: 63%; *Beber* 65; *Mandirantjan* 58; *Sidanglaoet* 100; *Losari* 82; *Ploembon* 73; *Palimanan* 77; *Gegesik-lor* 80. Afd. *Indramajoe*, district *Indramajoe* 93; *Karangampel* 79; *Sleman* 68. Afd. *Madjalengka*, district *Madjalengka* 70; *Radjalagoeh*

72; *Djatiwangi* 82; *Madja* 45; *Telaga* 62. Afd. *Leiding Koeningan*, district *Koeningan* 89; *Kadoegede* 41; *Loeragoeng* 92; *Tjiawigebang* 90. Afd. *Galoeh*, district *Tjiamis* 92; *Rantjah* 89; *Kawali* 87 en *Pendjaloe* 82%.

Uit deze opgave blijkt dus, dat slechts in het distr. *Sidanglaoet* alle desahoofden de schrijf- en leeskunst machtig zijn; maar dat het er overigens, in dit opzicht, in het algemeen nog treurig uitziet met de inlandsche „burgemeesters“. In het district *Tjisondari* der afd. *Bandoeng* van de res. *Preanger Regentschappen* bedraagt het aantal der desahoofden, die kunnen lezen en schrijven, zelfs slechts *twaalf procent*. Het maken van conclusiën omtrent de bruikbaarheid dier hoofden laten wij gaarne aan onze bevoegde lezers over.

Wij besluiten dit overzicht met eene opgave der navolgende afzonderlijk uitgegeven geschriften.

Handboek ten dienste van de suikerriet-cultuur en de rietsuiker-fabricage op Java. Deel III. **De fabricatie van suiker uit suikerriet op Java**, door *H. C. Prinsen Geerligts*. (Het 1e deel van dit standaardwerk is samengesteld door *H. A. P. M. Tervooren* en getiteld: *Methoden van onderzoek der bij de Java rietsuiker-industrie voorkomende producten*, enz.; het 2e door *W. v. Deventer*, getit.: *De dierlijke vijanden van het suikerriet en hunne parasieten*.)

Statistiek van het vervoer op de spoorwegen en tramwegen met machinale beweegkracht in Nederlandsch-Indië over het jaar 1906. Batavia, Landsdrukkerij. 1907.

Physiografische problemen in den Indischen Archipel. Openingsrede der geophysische sectie van het 11de natuur- en geneeskundig congres te Leiden op 5 April 1907, gehouden door *J. van Baren*. (Overdruk uit de *Handelingen van bovengen. congres*.) Februari 1908.

Jaarboek van de Koninklijke Marine. 1906—1907. Uitgegeven door de zorg van het Departement van Marine, 's-Gravenhage, Gebrs. van Cleef. 1908. (We maken van dit jaarboek melding, omdat er tal van gegevens in voorkomen over onze zeemacht in de West- en Oost-Indische wateren.)

Boekaankondiging.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave der bladen, tijdschriften enz. enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd:

- de Javabode t/m 17 Januari;
- Sumatrapost t/m 22 Januari;
- Bat. Nieuwsblad t/m 15 Januari;
- Soerab. Handelsblad t/m 14 Januari;
- Nieuws v/d Dag voor Ned. Indië t/m 15 Jan.;
- de Indische Gids, afl. Februari;
- de Indische Mercur no. 7;
- Het weekblad voor Indië no. 36.
- Javabode t.m. 23 Januari.
- Bataviaasch Nieuwsblad t.m. 22 Januari.
- Het Nieuws v. d. dag v. N.-I. 22 Januari.
- Soerabaiasch Handelsblad t.m. 21 Januari.

Officiële Berichten.

Uit de Javasche Crt. van 17 Jan. '08.

Belangrijke ordonnantiën en besluiten.

De Gouverneur-Generaal enz. heeft bepaald: Het is verboden nieuwe verkleinde Straits-dollars en de daarbij behorende pasmunt in te voeren in de res. Oostkust van Sumatra, met uitzondering van de tot de afdeling Bengkalis van dat gewest behorende eilanden.

Gedaan te Buitenzorg, den 10 Jan. 1908. Idem: Het is verboden in de res. Oostkust van Sumatra, met uitzondering van de tot de afd. Bengkalis van dat gewest behorende eilanden, zilveren muntspeciën, bekend onder den naam van dollar, alsmede dollarpasmunt, in betaling te geven of te nemen, te vervoeren of te bezitten.

Gedaan te Buitenzorg, den 10 Jan. 1908. Idem: Dat het voor de gemeente Semarang uit de koloniale geldmiddelen afgezonderd bedrag van f196700 's jaars, wordt verhoogd met f17033 's jaars en mitsdien gebracht op f213733.

Gedaan te Buitenzorg, den 10 Jan. 1908.

BENOEMINGEN, ENZ.

Civiel Departement.

Ontslagen: eervol, de ass.-resident van *Lebak* (*Bantam*) *E. C. Muller de Montigny*; als notaris tevens vendumeester te *Indramajoe* (*Cheribon*) *M. J. E. Schaaltje*; de opzichter 1e klasse bij de S.S.

op *Java Th. W. Albinus*; de hulponderwijzeres, mevrouw *M. S. Krapels-Quast*; van het bestuur over de *Protestantsche kerken* in *N.-Indië*, *Mr. S. J. Lagerwey*.

Ontheven: eervol van de tijd, waarneming der betrekking van zoutverkoopkhuismeester te *Tegal* *A. Fliers*.

Benoemd: tot ass.-resident van *Bandoeng* *G. L. H. Kruijsboom*; tot lid van den gewestel. raad van *Madoera* *W. G. J. Zaalberg*; tot subs.-griffier bij den Raad van Justitie te *Padang*, *Mr. C. A. Wienicke*.

Belast: met een voorloopig onderzoek naar den stand van zaken bij de onder het Dep. van Gouvernementsbedrijven ressorteerende diensttakken, *H. J. E. Wenckebach*; met de waarneming der betrekking van leeraar in de staatswetenschappen en de geschiedenis bij het *Gymnasium Willem III*, *Mr. J. H. de Sitter*.

Tijdelijk belast: met de waarneming der betrekking van opzichter 3e kl. bij den Waterstaat enz., *C. A. J. Zondag* en *R. Schlechter*.

Benoemd: tot tweeden deurwaarder bij het Hoog Gerechtshof van *N.-I.*, *J. W. Kroon*.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als hulponderwijzeres te *Loemadjang*, mej. *P. W. Keller*; te *Ternate* mej. *A. J. Meijer*; te *Soerabaja* mej. *L. E. A. Gobée*; te *Magelang* mej. *H. M. Th. Valette*.

Ontslagen: eervol, de 1e luit. der schutterij te *Amboina* *J. C. Latumanuway*; de 2e luit.-vaandeldrager *J. van der Kley* en de 2e luit. *J. Mossel*.

Militair Departement.

Geplaatst: bij den geneeskundigen dienst van *Atjeh* en *Onderhoorigheden*, de off. van gezondheid 2e kl. *H. L. Roelfsema*, keerende van verlof terug.

Overgeplaatst: van *Atjeh* naar *Willem I* de off. van gezondheid 2e kl. *Dr. A. G. R. Menzel*; van *Willem I* naar *Salatiga* de idem *M. Schreuder*; van *Salatiga* naar *Batavia* de idem *S. L. Brug*; van *Batavia* naar *Makassar* de idem *G. W. Uytendhout*; van *Soerabaja* naar *Batavia* de mil. paardenarts 1e kl. *J. N. A. C. Scheepens*; van *Batavia* naar *Soerabaja* de idem 2e kl. *F. H. Sardemann*.

Benoemd: tot 2en machinist bij de Gouvernem.-marine de 3e machinist *A. L. Hamel*.

Lijst van aangekomen en vertrokken

Passagiers uit en naar Oost-Indië.

Passagiers van het s.s. *Rindjani*; gezagvoerder *P. de Boer*; van *Rotterdam* naar *Ned. Indië*. Te *Rotterdam* hebben zich ingescheept: mevrouw *I. W. Vlieland* Hein—Dalen en 2 kinderen; mej. *G. Hartog*; *P. Luijten* en echtg.; mevrouw *M. J. J. A. Kakebeke*—de *Vulder* van *Noorden*; *Th. M. Bruijn*; *J. M. B. Adriani*; mevrouw *M. E. Donleben*—*Vreedenburg*; mevrouw wed. *M. Bouwman*; *P. L. Leusden*; *W. Zweverink* met echtg. en 2 kinderen; *A. A. van Doorn* en echtg.; *J. A. Malgo*; *J. van der Vorst*; *K. Bos*; *W. Clemens*; *L. T. Slingerland*; *F. A. Leertouwer*; *H. B. Nichtig*; benevens een transport der *Kon. Ned. Marine*;

naar *Southampton*: *C. Stahl*;

naar *Marseille*: *J. C. de Vulder* van *Noorden*; *A. de Vulder* van *Noorden*; *W. F. de Vulder* v. *Noorden*;

te *Southampton* zal zich inschepen naar *Lissabon*;

te *Marseille* zullen zich inschepen: *Mr. W. L. P. C. Drijver*; van *Troostenburg* de *Bruijn*; *K. J. Bakker* met echtg. en 3 k.; *J. A. L. Roos*; *J. Koelman*; *E. W. E. Sedée*; *F. van der Dussen*; *J. C. van Schravendijk*; *J. Knappert* en echtg.; *C. P. Lenshock* met echtg. en 2 k.; *M. Middelberg* en echtg. *J. Kieft*; en echtg.; *Mr. A. J. A. Bake*; *H. R. Hetinga* met echtg. en 1 kind; *A. Voskuil*; *Th. Mansvelt Beek*; *W. D. ter Marsch*;

naar *Port Said*: *Dr. Gabriel* en echtgenoot.

Passagierslijst van het s.s. *Prins Frederik Hendrik*, gezagvoerder *D. Nieman*, van *West-Indië* naar *Amsterdam*. *J. H. de Granada*; 2 *Eerw. Zusters*; *E. Enkelmann*, echtgenoot en 5 kinderen; *J. C. Jekel*; *G. J. van der Linde*; *L. Bosman*; *J. E. Smit*; *G. J. van der Huure*. * ontscheept te *Håvre*.

Levensverzek. Mij. Arnhem,

Maatsch. Kap. Eén miljoen gulden (volteekend)

sluit levensverzekeringen en lijfrenten op

**bijzonder gunstige verzekeringsvoorwaarden
en tegen lage premiën.**

Bijkantoor te Batavia: KALI BESAR.

J. S. DIJKHOFF,

Den Haag -- Mauritskade 83
Telef. Interc. 4212.

Koopt en verkoopt Effecten, vreemd
Geld, verzilvert Coupons, opent Re-
kening-Courant tegen onderpand, in-
casseert Wissels en Kwitantien.

INDISCHE VENDUTIE.

Malakkastraat 74,

Den Haag.

Is het Soliedste Adres voor
hen die KOMEN om zich te
installeeren en voor hen die
hun Inboedel 't voordeeligst
van de hand wenschen te doen,
zonder kosten voor den inzen-
der.

Bergplaats voor Inboedels.

Verhuizingen en
Transporten.

GEOPEND van 9 tot 5 uur.

(Zondags gesloten.)

N.V. Electriche Drukkerij

„Luctor et Emergo”

Amalia van Solmsstraat 2=4,

Telephoonn. 4424

:=:

Den Haag.

DEN HAAG.

-- Pension --

ZORGVLIET

6Gr. Hertoginnelaan

H. W. G. ROOSEBOOM.

Gouden Medaille.

Paris 1907

Internationale Tentoonstelling Hygiëne.

Haargroeimiddelen

merk „CRINOFLOOR”

zijn de middelen waarvan men het meest
succes kan verwachten. Men vrage ter
overtuiging daarvan aan, de vele attesten van
herstelden, welke gaarne op aanvraag franco
thuis worden gezonden. Mondeling of schrif-
telijk ADVIES KOSTELOOS.

C. ROMEIJN, Haarkundige, Spui 25, Den Haag.

Eenig eigenaar.

CONDITIE BILLIJK. - NAMAAK VERBODEN

Succes bijna altijd zeker.

Verzorging, Opvoeding.

In het gezin van een hoogleeraar
(3 kind. 4—11½ j.) bestaat gelegenheid
tot het opnemen van een of twee kin-
deren.

Inlichtingen geven Dr. J. P. v. D. STOK
te UTRECHT, en Mr. J. LUYTEN (Dir.
Gymn. W. III), te BATAVIA.

Wegens vertrek naar Indië met 1 Mei
of later, in Duinoord,

ter overname aangeboden

de huur van een geriefelijk, klein boven-
huis en een nette inboedel, tegen billijke
prijs.

Brieven no. 406 aan M. v. d. BEEK'S
Boekhandel, PRINS HENDRIKSTR. 84.